

Cătălina PANAITESCU

Hedda Gabler nu este „une femme fatale”

Deseori privită ca fiind corespondentul feminin al lui Hamlet, personajul Hedda Gabler a avut parte de multiple interpretări, din unghiuri diferite, chiar diametral opuse, detectabile în decursul istoriei spectacologice românești și universale. Am cunoscut o Hedda melodramatică, alteori ironică, tragicomică sau, pur și simplu, caracter exponent al păturii superioare a societății, marcată de fatalitatea destinului său tragic. Ibsen spunea: „Am intitulat piesa *Hedda Gabler* și nu Hedda Tesman pentru a evidenția faptul că personajul este în primul rând fiica generalului Gabler și apoi soția academicului Tesman”.

Anul acesta, spectacolul care s-a bucurat de cea mai înaltă distincție teatrală londoneză, Premiul „Laurence Olivier” pentru cea mai bună regie, a fost ***Hedda Gabler*** în direcția scenică a lui Richard Eyre. Scuzându-se că nu a creat o Hedda împresurătoare, Eyre a construit un spectacol polifonic, în care acțiunea evoluează constant, aproape în liniște, implicând pe parcurs toate personajele, cu situația și trecutul lor. Intenția a fost de a evita un solo centrat pe caracterul principal, tocmai pentru a crea un spectacol cu multiple fațete, profund și complex. Hedda este prezentată în contextul angoasant al lumii în care își duce existența și din care fac parte: de soțul ei, Tesman – academic cu ambiții, personaj respectabil în Christiania; Domnișoara Juliana – mătușa lui; coruptul judecător Brack; radioasa Thea Elvsted; și Eilert Lovborg – geniul boemiei de la sfârșitul secolului nouăsprezece.

Meritul acestei lecturi, afirmă criticul Michael Billington, este că eliberează piesa de „greutatea scriiturii ibseniene”. Ceea ce rămâne nu este un tablou tenebros despre victimizarea femeii, ci o comedie crudă despre o tânără cu un potențial infinit de ironie și dispreț. Când Lovborg îi spune D-nei Elvsted – „*Nu este Hedda o ființă admirabilă?*”, Hedda se uită la ei și cu răceală răspunde – „*Numai admirabilă?*” Iată viziunea lui Eyre asupra capodoperei ibseniene. În clipa în care cercul se închide și devine sufocant, Hedda recurge la colecția de pistoale a generalului Gabler și se sinucide, cu o naturalețe ce pune capăt unei existențe fără sens. Regizorul mărturisește că spectacolul nu reprezintă o versiune fidelă a textului ibsenian, ci o interpretare critică din perspectivă contemporană asupra piesei scrise în 1890: „Ceea ce m-a interesat, în primul rând, nu au fost așa-numitele probleme ale acelor timpuri, ci am căutat să suprim umanitatea, emoționalitatea și destinul personajelor în contextul principiilor și rigorilor sociale de astăzi”.

Premiul „Olivier” recunoaște nu numai calitatea extraordinară a viziunii regizorale, dar și rolul asumat și dus până la capăt de întreaga echipă – de la actori, designeri, asistenți, dramaturg, tehnicieni, până la personalul administrativ. Accentuând puterea și valoarea ansamblului, am putea spune că Sir Richard Eyre (regizor și director al Naționalului londonez între 1988–1997) este în Anglia continuatorul tradiției impuse de Strehler la Piccolo Teatro și Lev Dodin la Teatrul Malăi din Sankt Petersburg. Cât privește interpretarea actricească, Eve Best creează o Hedda sensibilă, atentă, complexă, acidă, în contrast cu luminoasa Thea (Lisa Dillon), adusă la final în pragul disperării. Tesman, întruchipat de Benedict Cumberbatch, nu este numai bursierul care și-a încheiat stagiul, dar un tânăr academic care își

Eve BEST.

Jamie SIVES și Lisa DILLON.

asumă serios sarcina de a rescrie istoria viitorului din notele lui Lovborg. Decorul lui Rob Howell creează cadrul perfect, ambiguu, alcătuit din tonuri subtile, închise, asupra căruia domină din umbră portretul bătrânului Gabler. Cu greu face să intre lumina în camera și sufletul întunecat al Heddei...

Spectacolul poate fi zugrăvit ca o rescriere pe mai multe niveluri a piesei lui Ibsen. Echilibrat dramaturgic, prezintă, pe de o parte, demersul eroinei principale, Hedda Gabler, și, pe de alta, evoluția celorlalte personaje în contextul unei perioade de tranziție. Ceee ce demonstrează că Ibsen, în *Hedda Gabler*, nu a scris numai un manifest al propagandei feministe, dar și un studiu asupra unei lumi în schimbare, în care, cu tristețe, Hedda nu se regăsește.

Almeida Theatre, Londra – Hedda Gabler de Henrik Ibsen, regia Richard Eyre. Scenografia: Rob Howell. Muzica: John Leonard. Cu: Eve Best (*Hedda Gabler*), Benedict Cumberbatch (*Gerge Tesman*), Lisa Dillon (*Thea Elvsted*), Sarah Flind (*Berta*), Iain Glen (*Judecătorul Brack*), Gillian Raine (*Juliana Tesman*), Jamie Sives (*Eilert Lovborg*). Data premierei: 10 martie 2005.